БІБЛІОТЕЧКА "КОЛОСКА"

КРИЖАНОВСЬКА Олена Володимирівна народилася та живе в Києві, поблизу Голосіївського лісу. Закінчила КНУ ім. Тараса Шевченка. За фахом – географ, еколог, працює в Національному природному парку „Голосіївський" провідним фахівцем з екологічної освіти.

З дитинства пише вірші, пісні, казки та інші твори, відвідувала літстудію „Первоцвіт" під керівництвом А. Качана. Автор статей в журналі „Колосок" та інших періодичних виданнях України. Лауреат II Всеукраїнського конкурсу на кращі твори для дітей „Золотий лелека-2008": Перша Премія у номінації „Для старшого шкільного віку" та премія дитячого журі за роман „Мідне свічадо".

Олена Крижановська

ПРИГОДИ В Чарліссі

ЛІСОВА ФЕНТЕЗІ

Зернята у Чарліссі

Лапуня: *Яка гарна погода, хлопці! Може, погуляємо десь на природі?*

Пустунчик: *Я б вирушив у далеку подорож! Обов'язково, з пригодами! Наприклад, у ліс!*

Розумник: *А ти знаєш, що таке ліс?*

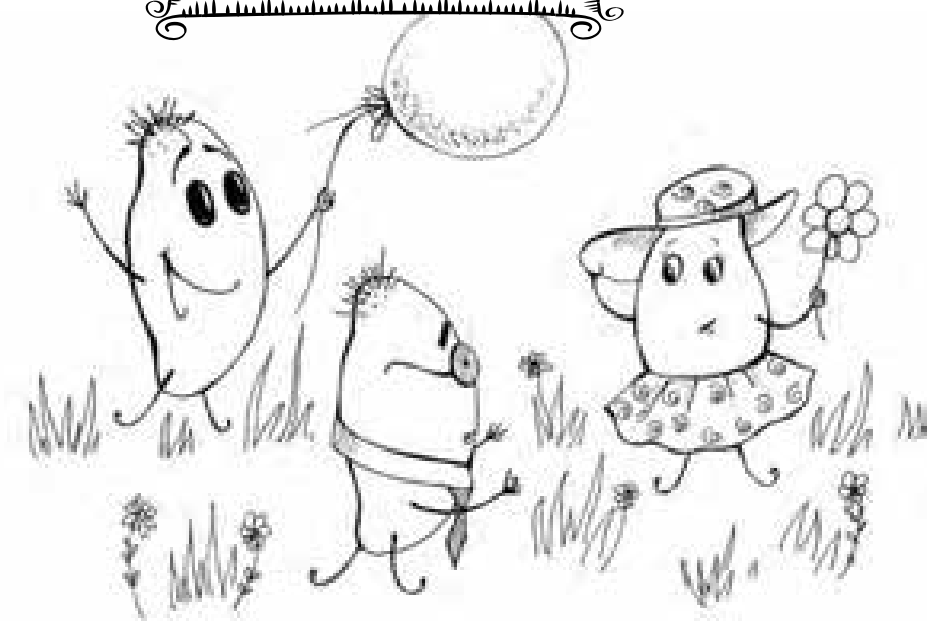

Пустунчик: *Звісно! В лісі дуже багато дерев, там ростуть ягоди, мешкають різні звірі, і там дуже цікаво гуляти!*

Розумник: *Ліс – це не просто „багато дерев", це складна система, окрема країна, яка живе за своїми законами. В лісі зовсім інша земля, інше освітлення, інше повітря, ніж за його межами. Ліси – це „зелені легені планети", „фабрика деревини", „фабрика кисню", „жива аптека".*

Лісове повітря дуже корисне для здоров'я людини. У лісовому повітрі в 50–70 разів менше мікробів, ніж у звичайному міському.

Ліси займають третю частину всього суходолу Землі. Але в різних країнах вони різні: тропічні, вологі екваторіальні ліси зовсім не схожі на ліси помірного поясу, а сувора тайга не схожа на обжитий приміський лісовий масив. Та й звичні нам ліси відрізняються: світлі широколистяні діброви, темні похмурі ялинові бори, мішані ліси… В кожного типу лісу свій „характер".

Ліс захищає ґрунти та ґрунтові води від промислового забруднення, затримуючи пил. Дихання лісу чисте, більш вологе, більш прохолодне, насичене корисними фітонцидами, які виробляють хвойні дерева.

Лапуня: *Ліс захищає нас, але й нам його треба захищати. Я знаю, що ліси вимирають, не витримуючи великого навантаження промислових викидів в атмосферу. Ліс рятує людей, затримуючи пил та отруйне повітря, але сам гине!*

Розумник: *Це справді так. Ліс щедрий на дари. Це їжа, ліки, чисте повітря, деревина… Вчені підрахували, що для задоволення своїх потреб сучасній людині впродовж життя потрібно 300 дерев!*

Пустунчик: *Ого!*

Розумник: *Ліс – це таємнича країна, яка могла б бути прикладом для людей. У здоровому лісі панує рівновага та гармонія. Всі види рослин та тварин, які живуть у лісі, пов'язані між собою та впливають один на одного.*

Пустунчик: *Тож рушаємо у подорож?*

Лапуня: *Так, але не самі. Ми станемо свідками того, як звичайний третьокласник Горько вперше побачив таємничий чарівний бік лісу…*

Пустунчик: *А ми зможемо потрапити до чарівного лісу разом з ним?*

Розумник: *Так, якщо не боїшся.*

Пустунчик: *Я? Боюся?! Ото скажеш!.. Вперед, Зернята!*

Лапуня: *Хвалько! Поводься чемно і тихо, бо через тебе нас всіх виженуть з казки!*

Пустунчик: *Я більше не буду. Я тихесенько!..*

Розумник: *Тоді починаємо…*

Як Горько Макітренко отримав Золоту кісточку та дізнався її таємницю

Ця не зовсім звичайна історія сталася у звичайнісінькому місті, що стояло на березі широкої річки. Колись місто з усіх боків оточували ліси. Але зараз, коли люди будують дедалі більше широких доріг, височенних будинків та гіпер-супер-мега-торгових центрів у чистому полі за містом, лісів значно поменшало. Тепер поблизу великого міста залишилося лише два острівці прадавнього лісу: один – на північному, а другий – на південному краю міста.

Дев'ятирічний хлопчик Горьк***о*** Макітр***е***нко живе зі своїми батьками та дідусем у звичайній багатоповерхівці в одному з південних районів міста. З балкона Горькової кімнати видно темний густий ліс. Зовсім близько, тільки перетнути широку дорогу, вздовж якої мов різнокольорові працьовиті жуки постійно кудись поспішали машини. Мабуть через те, що цих машин було так багато, батьки не дозволяли Горькові самому переходити шосе та повсякчас, коли йому заманеться, гуляти у лісі.

Сім'я Макітренків жила на дев'ятому поверсі у трикімнатній квартирі. Як кожен звичайний дев'ятирічний хлопчик, Горько ходив до школи. Хоча вчився він загалом непогано, але якби не друзі у класі, то Горько сказав би, що школу він любить не дуже. Принаймні, любить її не кожного дня. Після школи хлопець ганяв з друзями на подвір'ї м'яча, і це заняття любив набагато більше. А у неділю Горько ходив гуляти з батьками або з дідусем. Суботи, неділі та свята він любив найбільше, як зовсім звичайний хлопчик.

Але одного дня трапилось з Горьком Макітренком щось вкрай незвичайне. Точніше, це трапилося вночі…

Було саме свято – День святого Миколая, коли хрещені батько та мати завжди дарували Горькові подарунки. Тож це був один з його улюблених днів.

Мама спекла смачне печиво з горіхами, дідусь дозволив Горькові покачатися у своєму старому кріслі-гойдалці, по телевізору показали цікаве кіно про піратів, а ввечері прийшли гості та ще й з подарунками. Одне слово – казковий день!

Гай-гай… Горько не знав, що казка ще й не починалася.

Хлопчик трішечки засмутився, коли дізнався, що хрещена сьогодні не змогла прийти до них. Вона залишилася вдома з малою Іринкою. Мала чогось пхикала, кашляла та капризувала без міри: чи не захворіла? Але

Як Горько Макітренко став лицарем країни Чарлісся

Коли шкільний тиждень нарешті закінчився, Горько пішов з дідусем до лісу. Кошиків для грибів вони, звичайно, з собою не брали, бо була зима і весь ліс засипало снігом. Але Горько не забув удома чарівну персикову кісточку. Виходячи на прогулянку, він поклав її до кишені своєї куртки.

Походивши десь з півгодини засніженими стежками, хлопчик та його дідусь бачили мереживо слідів зайців та білочок, химерні кущі, схожі під снігом чи то на оленів, чи на товстеньких лісовичків, що зачаїлися по обидві боки стежки. Побачили навіть великого білого гриба, занадто великого, щоб бути справжнім: це був дерев'яний грибочок на галявині для відпочиваючих. Довкола нього стояли лавки, а трохи далі навіть крізь сніг чорніла пляма, де восени розводили вогнище.

Пустунчик:
На снігу добре видно всі сліди. Я можу розпізнати сліди зайця та білочки! А ви?

Лапуня:
Думаю, кожен зможе, якщо подивиться на малюнок.

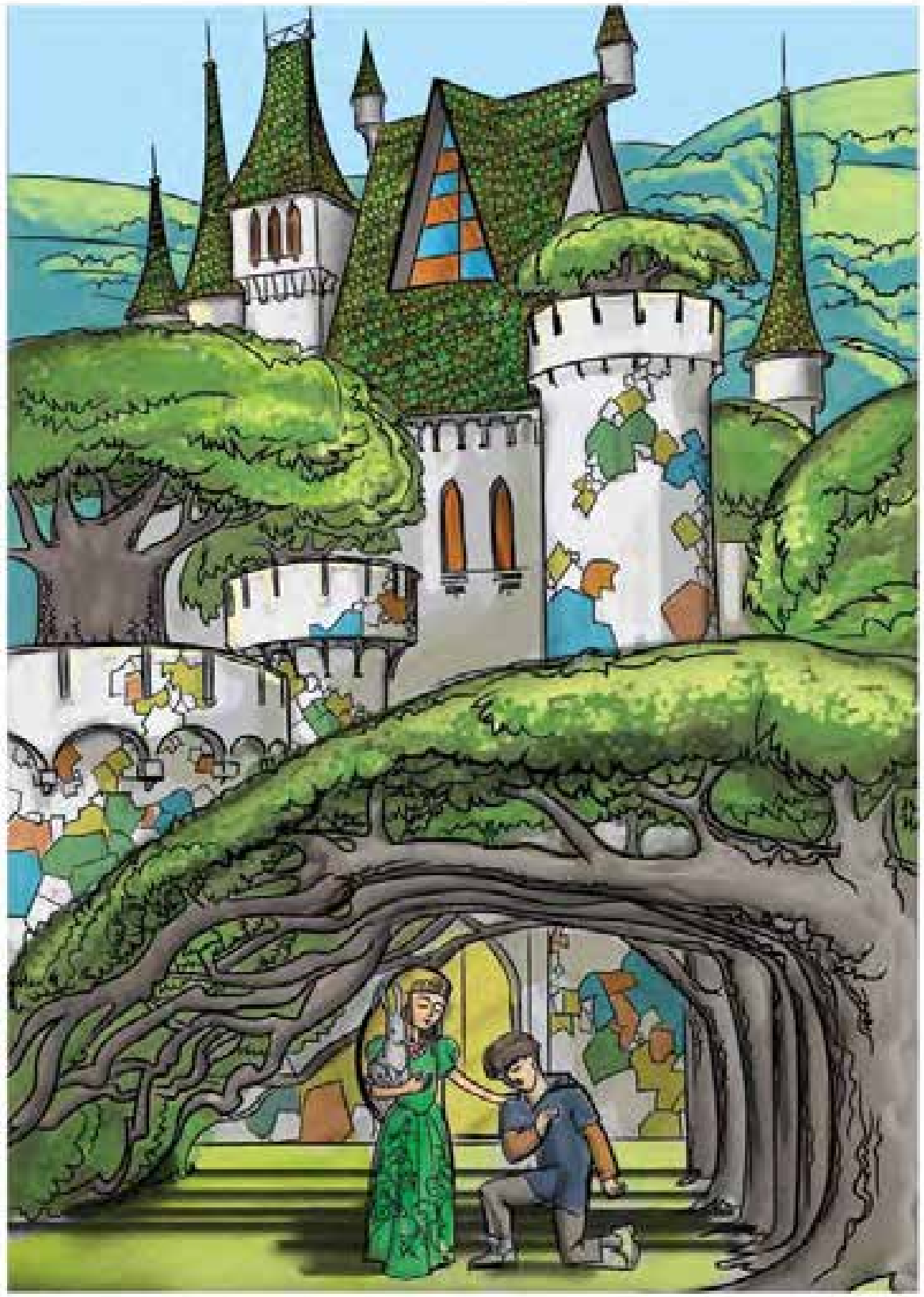

Як заздрісний перевертень зламав королівський чарівний годинник

Ставши лицарем, Горько тепер часто приходив до Чарлісся пограти у лісові ігри з царівною. Лише вивчить уроки, та й гульк – вже нема його. Ніби зайшов за найближче дерево, та зник. Добре, що час у Чарліссі та у нашому світі йде неоднаково, бо інакше Горислава постійно шукали б друзі та батьки. У Чарліссі минало кілька годин, а вдома – лише хвилин п'ять чи десять, чи може двадцять… – у всякому разі не більше тридцяти.

Горько ніколи не міг вирахувати цього точно, тому на перервах між уроками не ризикував гуляти у Чарліссі. Він боявся, що не встигне повернутися вчасно на наступний урок.

Розумник:
Я підозрював, що час з „нашого боку" та в Чарліссі йде неоднаково, бо помітив, що зайченя Куцехвостик було зовсім маленьке взимку. А всі ж знають, що зайці народжуються навесні. Півроку для зайця – вже поважний вік. Міг би й розуміти, що можна їсти, а що – ні!

Лапуня:
Не всі такі розумні, як ти!

Пустунчик:
Куцехвостик дуже розумний і хитрий, мов той лис! Як зловили на гарячому, так одразу: „Я більше не буду, я ще маленький…"

Лапуня:
Хлопці, не нападайте на зайченя, воно й справді маленьке! Краще за собою дивіться…

Як класна кімната лише за одну перерву перетворилася на чарівні джунглі

Одного звичайного дня (здається, це було у четвер і зранку знов ішов дрібний зовсім не зимовий дощик) сталося таке, про що довго згадували всі шкільні товариші Горька Макітренка. А учителька 3-В про це ніколи не згадувала, бо так і не дізналася, яке диво сталося в її класі під час великої перерви. А сталося ось що…

У цей день Горько Макітренко був черговим у своєму класі. Як завжди, він стежив, щоб перед наступним уроком з дошки було все стерто, щоб на перервах учні не товклися у класі, щоб не билися, не смітили, а ще повідомляв зранку вчительці, хто сьогодні відсутній.

Аж ось настала велика перерва. Час було провітрювати клас та мити підлогу. Разом зі своїм приятелем Сашком Вороненком Горько швиденько вигнав усіх у шкільний коридор. Доки Сашко стирав з дошки, Горько із задоволенням відчинив вікна. Чергові удвох швидко поприбирали в класі, але перерва ще не скінчилася. Бо вона ж була Великою.

Лапуня:
Добре, що хлопці провітрюють клас. Дихаючи, людина споживає кисень, тому з часом у закритому приміщенні кисню в повітрі стає дедалі менше. Треба провітрювати, щоб відновити його запас.

Розумник:
А вологе прибирання зменшує у повітрі кількість шкідливого пилу і зволожує його.

Пустунчик:
Якби всі уроки проходили в лісі, здоров'ю людей ніщо не загрожувало б. Думаю, у тихому місці на свіжому повітрі вчитися набагато легше!

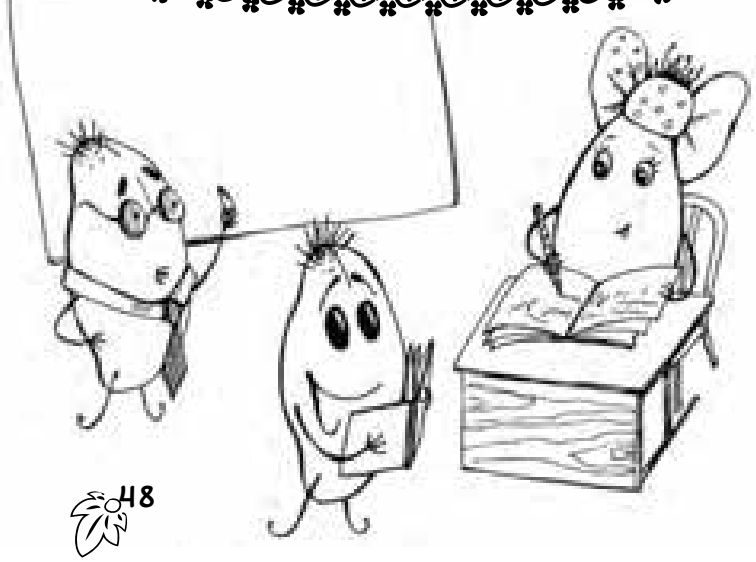

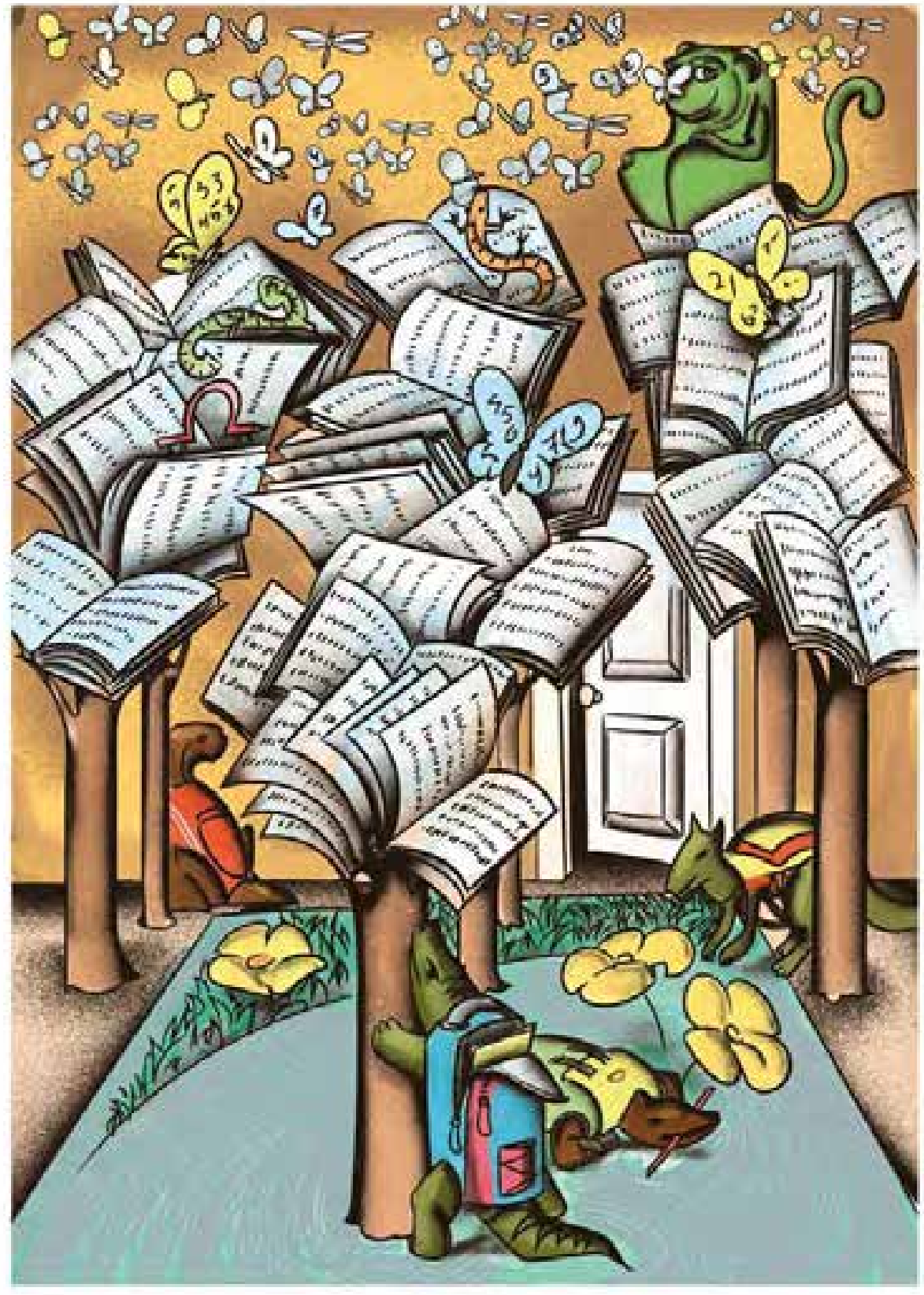

Як Горько Макітренко та його друзі Новий рік зустрічали

Лише за тиждень до свята Нового року настала справжня зима. Сніг випав і більше не танув; кожна гілочка була вкрита хрусткою білою скоринкою, наче дерева цілком були зроблені з білого-білого цукру. У школі одна за одною відбувалися контрольні роботи, бо скоро кінець чверті і – о радість! – канікули.

У дворі будинку, де жив Горько, залили справжню льодову гірку. Після уроків усі дітлахи каталися з неї на пластикових та картонних щитах. Хто лежачи на щиті, хто сидячи, і лише найсміливіші з'їжджали стоячи, немов серфінгісти, які змагалися з високою крижаною хвилею.

Горько багато часу проводив за уроками, готуючись до контрольних. Треба було писати твори з літератури та розв'язувати купу рівнянь з математики. І це вже не кажучи про читання та історію, які Горькові давалися легко, бо в нього була гарна пам'ять, і він майже не перечитував вдома, запам'ятовуючи всі теми у класі.

У царівни Соломки вдома теж готувалися до зустрічі Нового року… контрольними в лісовій школі. Соломка вчилася сама, до неї у палац приходили вчителі з усього лісу. А у лісовій школі вчилися малі птахи та звірята. У них була зовсім не така навчальна програма, як у людей, а Соломка, хоча сама ще навчалася, також проводила уроки у молодших класах лісової школи.

Щоб відчути наближення новорічних свят, у Чарліссі перестали переводити чарівний годинник пір року. Зазвичай лісовий цар або його дочка могли „увімкнути" будь-яку пору року за власним бажанням. Але тепер там кожен день гостювала чарівниця-зима, так само, як у звичайному світі.

Одного дня, коли до початку канікул залишалося всього кілька днів, Горько та Соломка ненадовго зустрілися під старезним дубом у звичайному лісі, на „боці" Горька. Хлопчик спитав у своєї лісової царівни, чи може вона вийти з ним у звичайний ліс, і Соломка сказала: „Дуже легко!"

Вони вдвох вийшли на ту галявину, де сходилися три стежки і звідки Горько вперше потрапив до країни Чарлісся.

– Соломко, то ти можеш заходити у звичайний світ? – здивувався Горько. – Ти теж могла би колись прийти до мене у гості…

– Батько не дозволяє мені залишати ліс, – відповіла царівна. – А там, де є я, він уже не звичайний. До країни Чарлісся належить весь ліс у світі. Він умовно розділений географічними кордонами, там правлять інші царі

Як Горько та Соломка ходили на зачарований млин кришталеву греблю шукати

Зимові канікули минули, Горько повернувся до міста, і все пішло як раніше.

В той день, коли вперше після святкування Нового року Горько завітав до Чарлісся, вдома в Соломки знову було тепло. Буяла травнева зелень, квітнули дикі яблуні… Маленька лісова царівна радо вийшла назустріч своєму другові. Царівна була у світло-зеленому вбранні, розшитому весняними квітами. У своє золотаве волосся Соломка вплела цвіт дикої груші та яблуні.

– Добре, що ти завітав до нас, лицарю, – привітно сказала Соломка, – бо я скучила за тобою.

– Я теж. Трошки скучив. Ні, мабуть, таки сильно скучив, – ніяково визнав Горько. – Куди ми сьогодні підемо чи що будемо робити?

– А що б ти хотів?

Хлопчик озирнувся довкола.

– В тебе так гарно… весняного Чарлісся я ще не бачив. Може, просто погуляємо десь? Хочу побачити твої улюблені місця. Я ж тут майже нічого не знаю. Чомусь у нас на прогулянки далі Дубової галявини завжди бракує часу.

– Так, ми зазвичай не мандрували далеко від палацу. Ти навіть жодного разу не був ще у Калиновому Краї! – Соломка сплеснула руками і вирішила якнайшвидше виправити таку недбалість. – Підемо сьогодні на зачарований млин, – повідомила вона.

– А чому млин називається зачарованим? Хто його зачарував та навіщо?

– Це дуже давня історія, – пояснила Соломка. Дівчинка взяла Горька за руку та повела однією зі стежин далі в ліс. Поки йшли, вона розповідала: – У сиві прадавні часи, коли жабки ще не були зеленими…

– То якими ж вони були? – здивувався Горько.

– Звісно, білими! Шкіра у річкових жабок була гладенькою та чистою, білою, без жодних плям. Вона сяяла, немов промені місяця у воді, немов світло-блакитно-рожева перлина!

Отож, у давні часи, коли жабки ще не були зеленими, у ставку біля старого водяного млина жила собі пихата царівна-жаба. Була вона велика та найгарніша з усіх жабок Чарлісся. Та їй не подобалося, що джерельні води крутять колесо млина, що вода працює на людей, бо та жабка вважала

Як Горько Макітренко загубив дорогу в Чарлісся

Зима не може тривати вічно, тож її влада поволі скінчилася. Не лише у Чарліссі за велінням чарівного годинника, а й у звичайному світі, де жив Горько, настала весна та зацвіли сади.

Одного теплого квітневого дня у 3-В класі, де вчився Горько Макітренко та його друзі, як завжди, у середу останнім уроком було природознавство.

Але сьогодні то був не звичайний урок. Проходив він не у класі, а під відкритим небом. Вчителька вирішила з огляду на гарну теплу погоду провести для 3-В екскурсію до найближчої лісопосадки, яка межувала зі шкільним садком.

У садку квітували біло-рожеві абрикоси та черешні. Пізні вишні та яблуні лише заздрісно дивилися на заквітчаних сусідів. Учні старших класів сьогодні прибирали шкільну територію, тому теж були на природі. Їм доручили збирати всіляке сміття та сухе торішнє листя і спалювати ці купи подалі від вікон шкільних класів.

Учні 3-В після закінчення екскурсії теж долучилися до прибирання території. Хтось справді старанно допомагав збирати сміття, а дехто просто бігав наввипередки попід деревами, вкритими квітами.

„Немов ті лісові яблуні та груші-дички", – подумки посміхнувся Горько, згадавши перегони диких дерев, які він спостерігав у Чарліссі.

Зібравши граблями велику купу палого листя, Горько почав переносити його до багаття, за яким стежили старшокласники. Зненацька він наче почув тихий зойк, а потім тріск гілок і подумав, що хтось з дівчаток намагався влізти на дерево, та не втримався і впав. Горько озирнувся. І що ж він побачив?!

Дівчата з його класу – відмінниця Юля та інші – ламали квітучі гілки абрикосів та черешень і намагалися сплести з них собі корони або просто збирали букети.

– Що ви таке робите? – обурився Горько, підбігши до веселих дівчаток.

Староста класу Маринка підтримала його та нагадала, як щойно на уроці Ірина Валентинівна розповідала, чому не можна зривати багато лісових квітів, особливо занесених до Червоної книги.

– Але ж дерева нашого шкільного садку туди не занесені! – відповіли дівчатка.

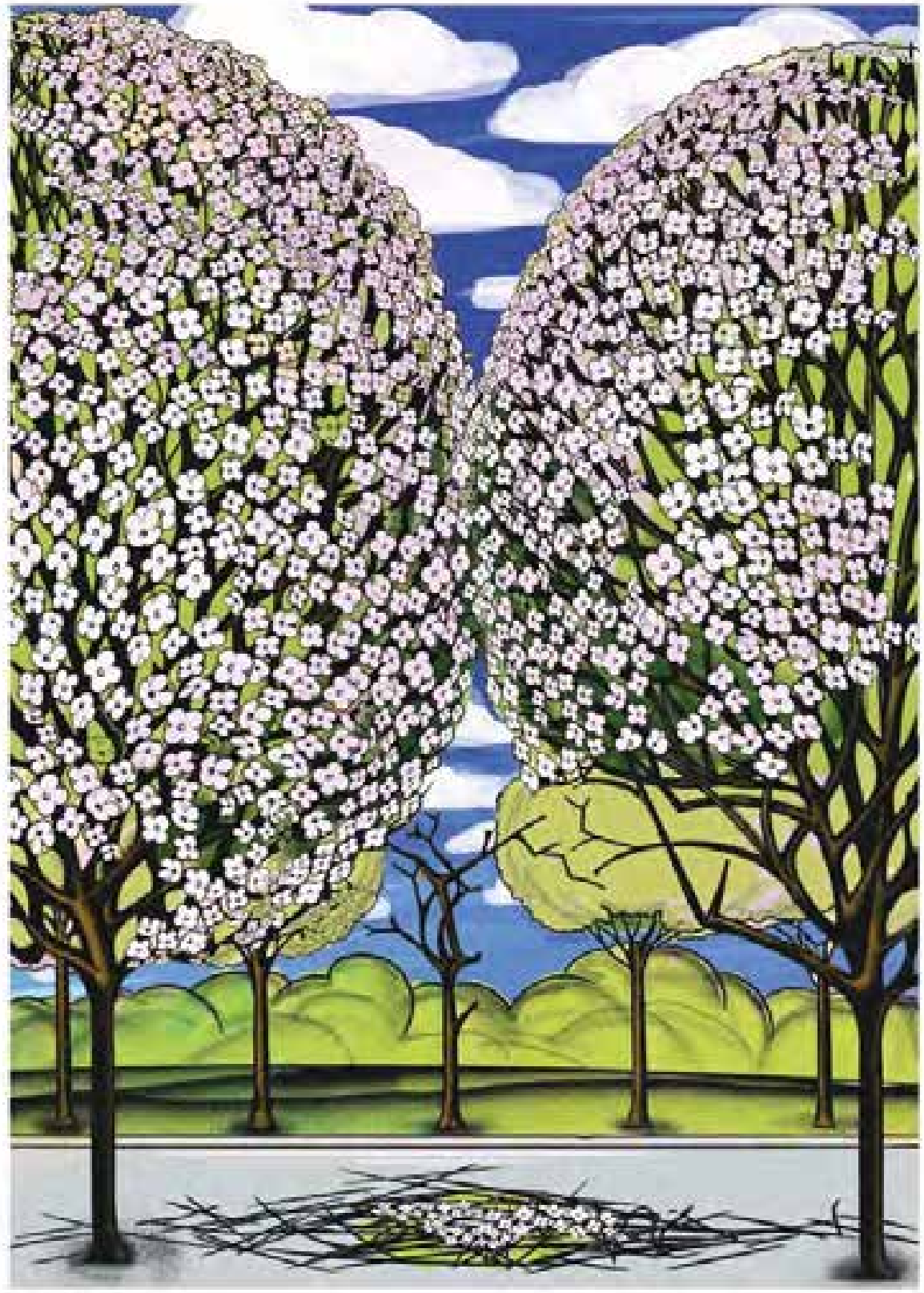

Як Горько та його дідусь заблукали у лісі та як їм вдалося знайти шлях додому

Квітень добігав кінця, сади біліли піною цвітіння вишень та абрикосів. Острівці травички у асфальтових дворах були всипані жовтим ластовинням кульбабок. Але Горька не тішила весняна краса. Що дужче буяла природа, то більше хлопчик жалкував, що не може потрапити до Чарлісся. До того ж, саме з власної провини. Горько картав себе за своє боягузтво, але виправити нічого не вдавалося.

Помітивши, що онук, якого раніше важко було побачити вдома на вихідні, сумує та проводить більше часу один у своїй кімнаті, дідусь Горислав здивувався. Та коли він спитав у Горька, в чому річ, той не зважився розповісти дідові, що втратив дорогу до того чарівного краю, у який старші Макітренки, здається, не дуже й вірили. Дідусь спитав, чи не посварився Горько, бува, з друзями? Чи не захворів? Чи, може, одиницю отримав і зауваження у щоденнику та боїться сказати? Але хлопчик не сказав навіть звичного „Та нічого я не боюся!", а лише мовчки похитав головою.

Щоб якось розрадити смуток онука, дідусь запропонував піти у суботу погуляти в ліс. Горько погодився, але надмірної радості знову не виявив. Дідусь сподівався, що ця таємниця розкриється під час прогулянки. Саме так і вийшло, але зовсім не таким чином, як могли уявити собі дідусь та онук.

З дому Горько та дідусь Горислав вийшли рано-вранці. Мама Горька зібрала їм на прогулянку великий пакунок з канапками та домашніми пиріжками з яблуками та з вишневим варенням.

Вдягнутий у дрібне мереживо молоденького листя, ліс був повний променів сонця.

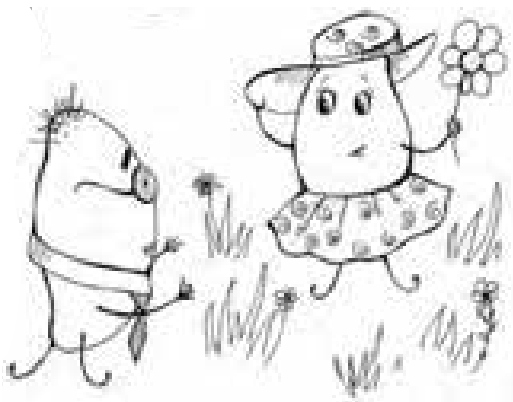

Лапуня:
Як гарно! А ви помітили, що квіти рясно вкривають лісові галявини саме рано навесні?

Розумник:
Так, перші квіти поспішають розкритися, доки не виросло листя і не затінило землю під деревами. Намагаються використати той короткий час, коли в нижньому ярусі лісу достатньо сонця.

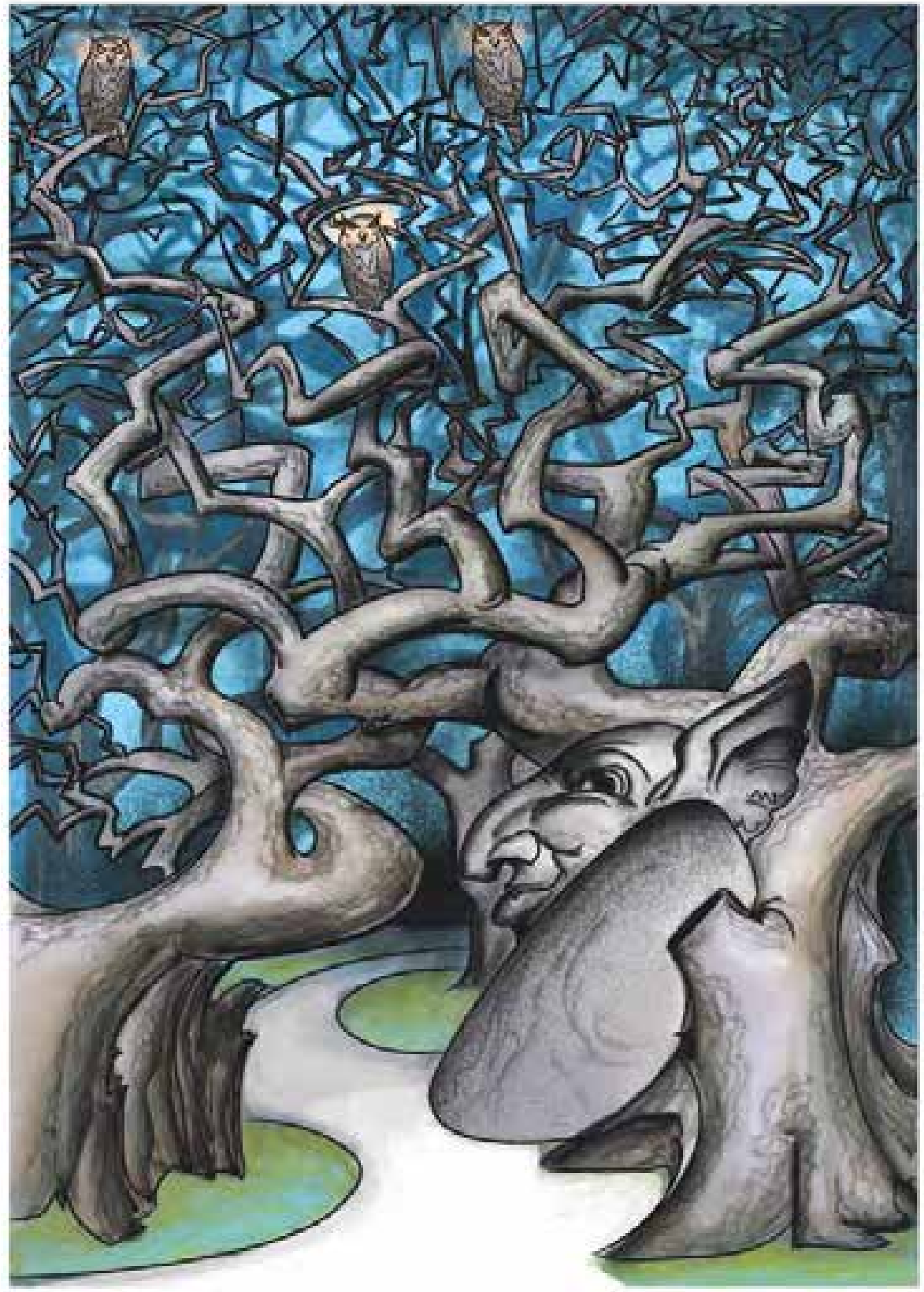

Як царівну Соломку полонили мавки

Розповідають, що навесні, як випаде така ніч, коли місяць у повні, навколо його відображення у ставках та озерах збираються русалки. Вони танцюють та співають сумних русалчиних пісень про свою довічну самотню долю. Їм судилося жити з холодною кров'ю та льодяним серцем, ніколи не знати ані сімейного затишку, ані дружби, ані любові…

У таку ніч, як кажуть, лісові мавки виходять на полювання. Якщо здибають на стежці самотнього перехожого, хай його Бог береже: заманять у хащу та можуть поцілувати холодним цілунком забуття… Тоді людина забуває все, що раніше було у її серці доброго. Забуває, ким вона була, та більше не пам'ятає всіх, кого знала. Ніколи не повернеться та людина додому, бо й не знає більше, що в неї на світі десь є дім та рідні… Так мавки намагаються помститися людям за свою самотність. А таємниця тут зовсім не в людях, а знову-таки у холодному серці, яке не знає жалю та прощення, не вміє відкриватися іншим, не вміє любити…

У ніч на перше травня русалки та мавки збираються разом навколо найбільшого та найглибшого озера Темнолісся. Там вони танцюють з водокрутами та вирограями, там співають всю ніч, розводять величезне місячне багаття та пірнають у нього з головою. Туди вони приводять своїх полонених, яких збили зі шляху. В ніч на перше травня всі дороги та заплутані лабіринти оманливих стежок Темнолісся ведуть до Мавчиного озера…

*****

Якось привітного ранку наприкінці квітня Горько Макітренко, як завжди, поспішав зі школи додому. День був ясний і теплий, все навкруги сяяло, наче навмисно прибране до травневих свят. Завтра уроків не буде, і Горько весело біг наввипередки з Сашком та Вовчиком довгою алейкою до свого двору.

Бігти рівним, теплим, ще темним після недавнього сліпого дощичка асфальтом було приємно та зручно. Хлопці летіли, наче на крилах. Навіть важкі шкільні сумки з підручниками їм не заважали.

Горько добіг до рогу першим. Далі до самого двору алейка вела вздовж проїжджої дороги, там бігати було не можна. З обох боків асфальтованої доріжки росли каштани та клени. Каштани привітно хитали широким листям,

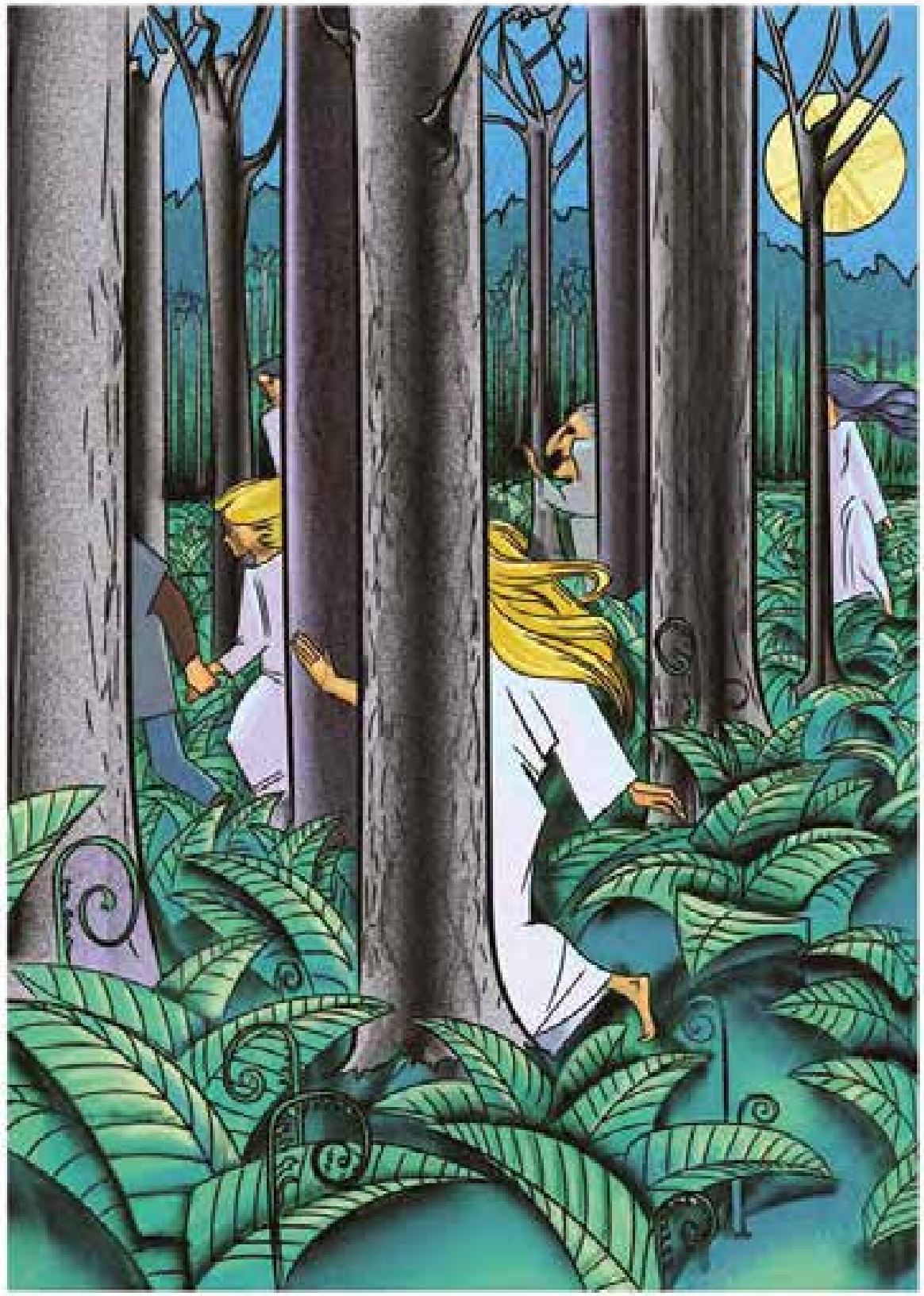

Як Горько Макітренко та царівна Соломка віднайшли загублену мелодію ночі

Після другого травневого свята, Дня Перемоги, Горько знову завітав у гості до Чарлісся. Удвох вони з Соломкою гуляли в маленькому чарівному садку царівни. Соломка розповідала всі новини, які ще не знав Горько, бо минулого разу за всіма хвилюваннями тієї ночі на Мавчиному озері їм так і не вдалося поговорити.

Соломка хотіла знати все: як сталося, що лицар Горислав так довго не приходив до неї у гості? Чому вхід до Чарлісся закрився перед ним та як знову відкрився? Дівчинка хотіла знати усі подробиці Горькових пригод у Темноліссі. Сама ж вона розповідала, як разом з несподіваним поверненням її матері, лісової цариці Ярини, до зазвичай доволі суворої величі їхнього палацу ніби завітало у гості лагідне сонце.

Батько лісовий цар тепер видається Соломці молодшим років на сто, а мати, яку дівчинка зовсім не знала, виявилася доброю та веселою. Тепер Соломці доводиться розповідати мамі усе своє попереднє життя, наче казку, щоб вони мали змогу познайомитися ближче. „Все ж таки родичі!", як жартує дід Боровий. Соломка теж розпитувала матір про деталі її життя, які досі ніхто не міг пояснити маленькій царівні.

Горько та Соломка зупинилися під деревом, яке виросло з золотої персикової кісточки. Та кісточка від звичайного, здавалося б, персика відкрила Горькові чарівні дверцята та познайомила його з Соломкою. У чарівному садку біля палацу молоденьке деревце спокійно пережило зиму і виросло вище голів Горька та Соломки. Золоті листочки тріпотіли від легкого вітерцю, на гілках подекуди ще залишилися квіти.

– А твоє дерево захворіло, поки тебе не було, – розповідала Соломка. – Щось вразило його корінь, і листя почало в'янути. Я дуже хвилювалася, чи не сталося з тобою якоїсь біди. Але потім деревце знову ожило та навіть встигло розквітнути вдруге.

Лапуня:

Коли хворіє корінь – то найгірше. Інші частини – листя, гілки, навіть зламаний стовбур рослини – можуть відновитися. А як загине корінь – загине вся рослина.

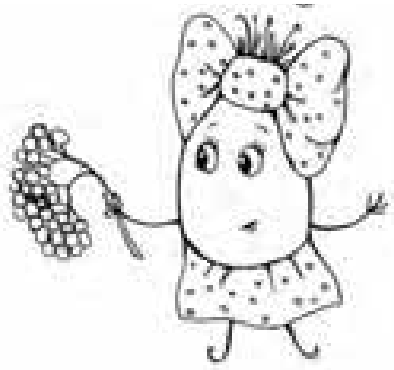

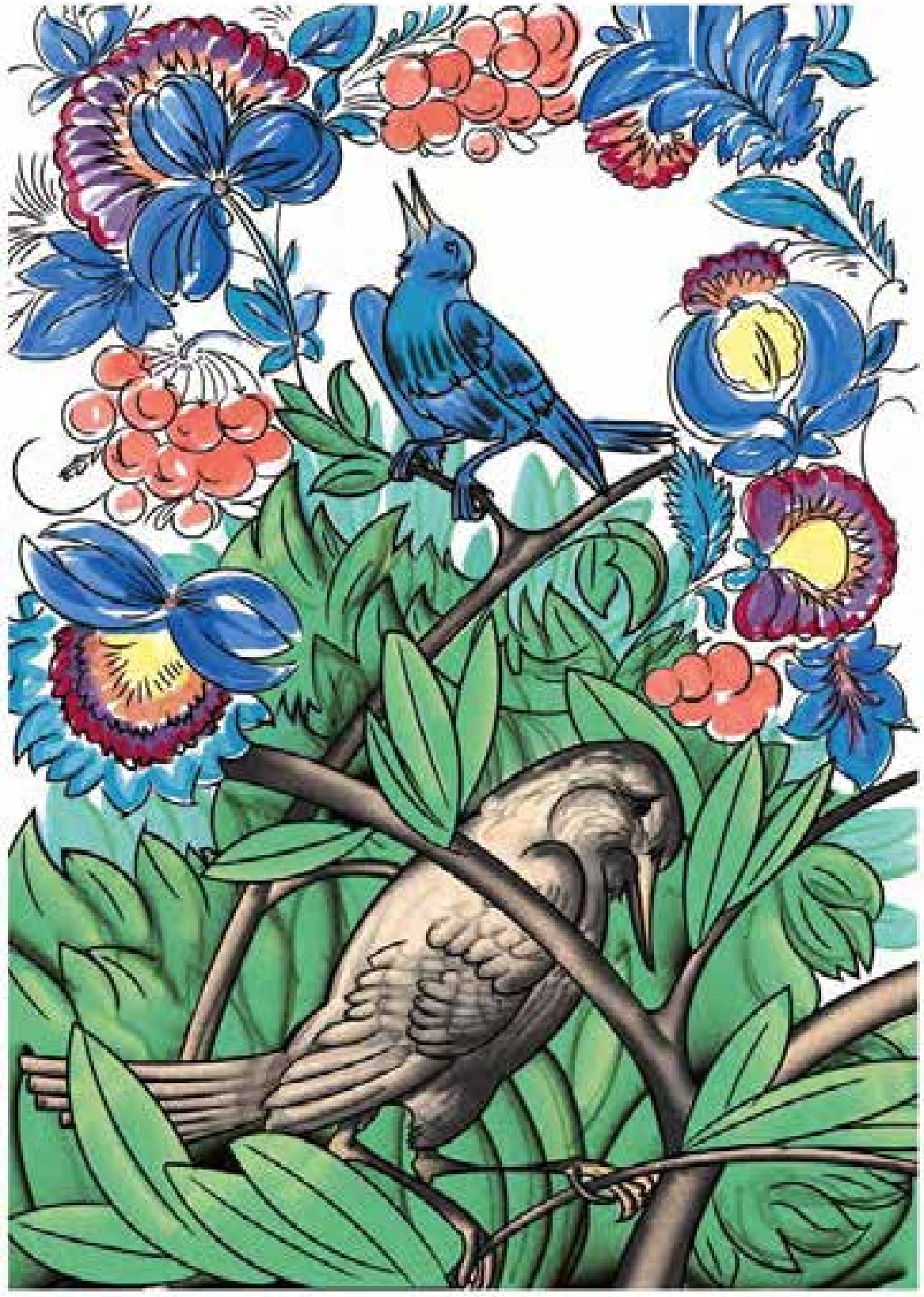

Як білченя Оскар відкрив у себе неймовірні математичні здібності

На останньому тижні перед літніми канікулами уроки у школах проходили веселіше, ніж завжди. Особливо це стосувалося тих класів, учні яких ще не складали перехідних іспитів.

У 3-В, де вчився Горько Макітренко, ніяких іспитів не було. Знову насувалися контрольні за чверть та за рік, але Горько їх не дуже боявся. Його зігрівала думка про довге веселе літо, яке мало скоро прийти.

Справи в Чарліссі теж йшли дуже добре: і в дібровах, і в сосновому лісі, і в калинових гаях, і в Дубовому палаці, де жила царівна Соломка зі своїми батьками.

Соломка вчилася за особливою програмою, де крім звичайних уроків математики та читання, велика увага приділялася вивченню життя лісу, царської дипломатії, чарлісських законів та багатьом особливим речам, які повинні знати короновані особи. Крім того, Соломка сама давала уроки в лісовій школі.

В лісовій школі звірята та птахи старанно вчилися, знаючи, що влітку їм доведеться вести самостійне життя, без підказки розумних вчителів. Вони вивчали їстівні та неїстівні трави, плоди, гриби та корені, вчили, кого із дорослих звірів та птахів їм слід остерігатися.

Вчителі з лісового народу навчали звірят та пташок, як треба поводити себе з людьми та всякими чарівними створіннями. Наприклад, як відрізнити темнолісську русалку від звичайної чарлісської рястовиці. Або що робити, якщо потрапили до зачарованого кола і не можете знайти вихід. А Соломка вчила звіряток, як звертатися по допомогу до лісового володаря, в яких випадках цар повинен втручатися у життя своїх підданих, а в чому самі звірі та птахи можуть допомагати людям. Також Соломка розповідала, як поводити себе з людьми, що заходять до Чарлісся з людських поселень поза лісом та не розуміють мову тварин.

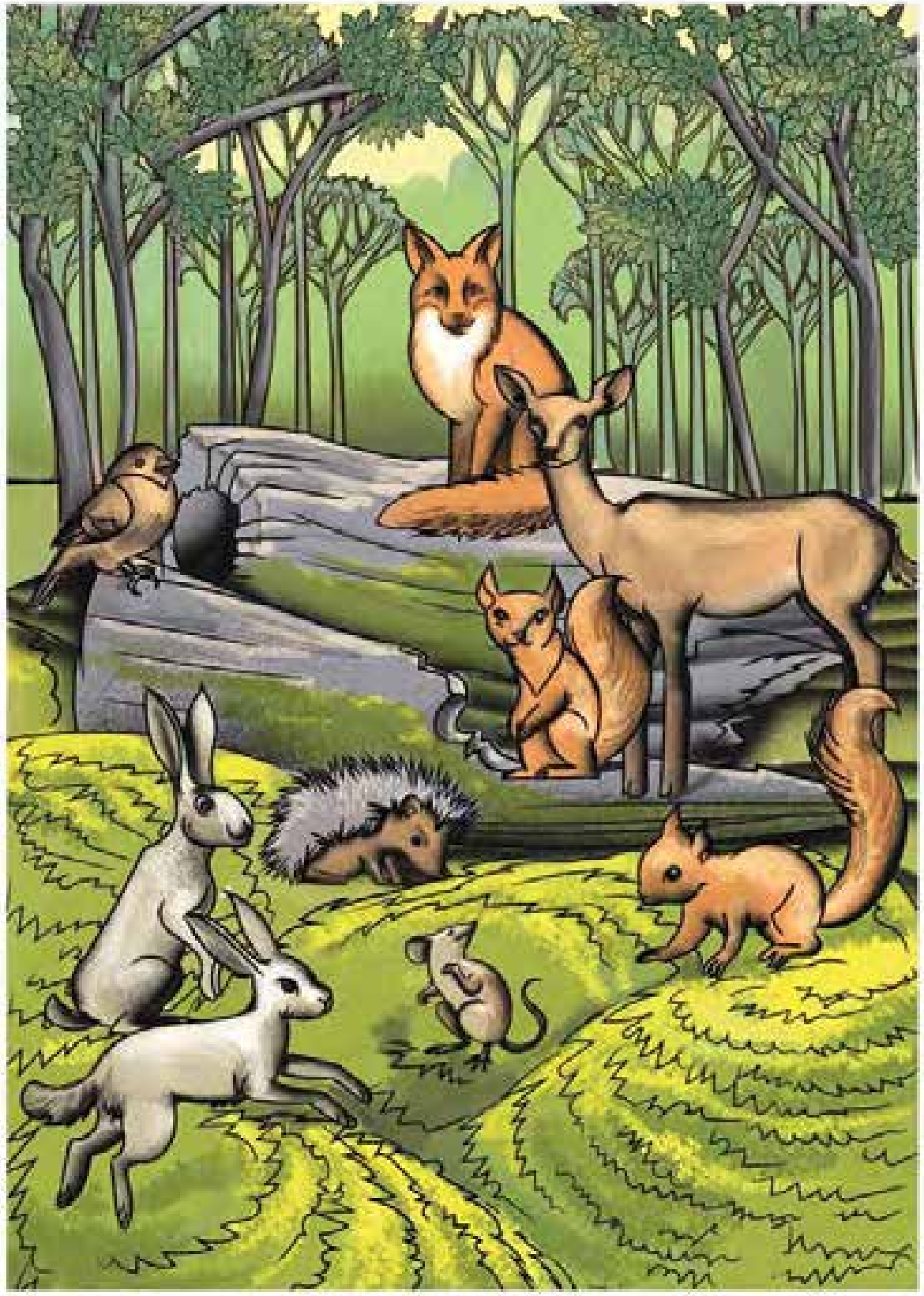

Навіщо тіням, які ходять окремо, знадобилося річне кільце старого дуба

У школах закінчився ще один навчальний рік. Наче зграйки птахів, діти вилетіли на волю і радісними криками зустрічали літо. Літо прийшло до міста та до лісу. Горько завітав у Чарлісся в перші дні червня, щоб попрощатися зі своїми друзями. Він від'їздить до моря на цілий місяць, а потім, мабуть, поїде до бабусі в село і повернеться в місто лише наприкінці канікул.

Горько не знав, чи зможе звідти, від бабусі, подорожувати до Чарлісся, але з приморського будинку відпочинку точно не зможе. Тобто вони з Соломкою не побачаться аж цілий місяць, якщо не більше.

– Куди підемо сьогодні? – спитав Горько, коли лісовий цар з дружиною нарешті відпустили дітей погуляти. Горько сьогодні прийшов до лісу досить рано. Звісно, він снідав вдома, але батьки Соломки завжди пригощали його смачними лісовими дарами. Наприклад, сьогодні були вареники з полуницями, политі сметаною. Хто б зміг відмовитися?

– Підемо до Світлої Діброви, – сказала Соломка. – Я можу тобі дещо показати саме сьогодні.

– Що показати?

– Річне золоте кільце.

– А що це таке?

Горько та Соломка пішли навпростець через галявину до заднього двору Дубового палацу. За палацом відкривалася широка алея, якою могла проїхати велика карета. Сюди Горько ще ніколи не заходив. Алея, звісно, вела до лісу, але ліс був світлий, виключно дубовий. На ходу Соломка почала розповідати.

– Ти знаєш, що таке річні кільця? Може, бачив на зрізаному стовбурі дерева тонкі смужки, які утворюють концентричні кола. Дві такі смужки – темна та світла – наростають за рік, тому за ними можна визначити вік дерева. Скільки смужок (байдуже темних чи світлих – вони обидві половинки одного кільця), стільки дереву років. Це й є річні кільця. Лише на одному дереві в лісі, на найстарішому Княжому дубі у Світлій Діброві, за рік наростає справжнє золоте кільце. Але видно його недовго – лише один день на початку літа. Потім воно зникає, входить всередину стовбура.

Казкові створіння з Чарлісся

Перелік казкових створінь які живуть у Чарліссі, але типові для міфології різних народів. Може, когось з них ви вже знали, когось зустріли вперше.

Перевертень – Людина, яка обертається на тварину. Здебільшого лихе створіння. Інші назви: вовкулака, вервольф, людина-вовк. Перетворення людини на вовка у певну фазу місяця типове для казок та легенд багатьох народів Європи.

Водяники – здебільшого підступні створіння, які живуть у річках, озерах та болотах. Можуть затягти людину під воду, оскільки мають владу над трясовинами та коловоротами. Жителі води, які не люблять, коли їх турбують люди, поширені у казках різних народів.

Лісовики – в різних країнах їх знають під різними назвами: лісові феї, ельфи, духи лісів. Цілі народи, зовні схожі на людей, але мають надзвичайні властивості і розуміння мови природи. Живуть у лісі, хід до якого закритий для звичайних людей. Деякі лісовики заманюють, викрадають людей, деякі – відкривають чесним та допитливим людям таємниці природи.

Лішаки – здебільшого підступні створіння, які живуть у лісах. Зовні схожі на людей, тож виглядають дуже по-різному. Різних лісових духів в казках всіх народів звинувачують в тому, що людина може заблукати та навіть загинути в лісі.

Русалки – здебільшого підступні створіння, які живуть у лісах, річках та в морі. Інші назви: мавки, дріади, наяди, німфи, берегині, ундини, сирени. В різних переказах всі ці створіння схожі своєю красою та вмінням чарувати, заманювати людей, але вдача та походження „русалкової родини" у легендах різних народів зовсім різні. Це можуть бути приязні доньки морського царя, підступні сирени, які чарівним співом заманюють кораблі на гострі скелі, або зачаровані нещасні дівчата з холодним серцем, які ненавидять людей і бажають їм лиха.

Мавки – українська назва лісових русалок або дріад. Можуть бути різної вдачі, залежно від свого походження: це зачаровані люди або народжені в лісі душі дерев у вигляді прекрасних дівчат.

Вухата баба – типова українська представниця родини казкових лісових відьом, які живуть у маленьких чудернацьких будиночках у глухому лісі, де влаштовують засідки на мандрівників, які заблукали. Всі лісові відьми налаштовані вороже до людей і за нагоди можуть з'їсти мандрівника, але вдають з себе гостинних господинь. Якщо допомагають людям, то неохоче і задля власної користі.

Вухата баба унікальна тим, що вкладає гостей спати на власних величезних вухах.

Морозко – дух морозу в казках давніх слов'ян. Володар зимових морозів. У казках – справедливий, нагороджує добрих, карає поганих. Образ зимового діда, який має владу нагороджувати та карати, поширений в казках багатьох народів, хоча імена та зовнішність цих персонажів інколи дуже різні.